

Editorial

Una antiga llegenda explica que els pobles romanitzats van designar amb un mot d'origen germànic (*werra*) els conflictes armats que provocaven un patiment horrorós als qui hi participaven (d'una manera o altra) per no haver de descriure'ls amb la paraula llatina *bellum*, ja que aquesta s'assemblava massa a l'adjectiu (*bello*) que s'aplicava a tot allò que paga la pena de veure i de viure. I la guerra no té absolutament res de bonic.

«Una cosa es la hazaña y la otra, la urbanidad de la campaña», escriví el savi legista català Ramon Llàtzer de Dou i de Bassols, reformulant la bella dita castellana de «Lo cortés no quita lo valiente». No hi ha hagut cap conflicte armat que s'hagi regit per l'utòpic codi de conducta —el *ius in bello*— que, sobre un camp de batalla, articula la manera moralment correcta de combatre segons els dos principis de:

1. Proporcionalitat (s'han d'utilitzar només els mitjans necessaris i no s'ha d'abusar de la pròpia força per ofendre els adversaris).
2. Discriminació, que distingeix els enemics que es pretén abatre, aquells a qui és legítim de matar (és a dir, els altres combatents, ja siguin els dels despatxos en què es planifiquen els carnalatsges o els de les trinxeres, que són els que pragmatitzen els esquemes dels anteriors), dels qui no són més que víctimes dels uns i dels altres, és a dir, la població civil, els no combatents.

Les anàlisis que mesuren els impactes que han tingut les guerres són recurrents. Les més tradicionals s'han basat en indicadors quantitatius i n'han percentualitzat els efectes econòmics o demogràfics, refiant-se de la suposada objectivitat dels nombres. Els qui les han patit, però, han pogut comprovar que la marca indeleble d'una guerra és el patiment, físic i psicològic, que aquesta provoca. Aquest dolor és tan intens que sol deixar-se en herència i cal més d'una generació per tancar les ferides immaterials que constitueixen el rastre de qualsevol conflagració. Qualsevol estudi que no tingui en compte aquest aspecte no quantificable, però més real que els anteriors, esdevé esbiaixat. Parcial, en la seva essència més important, que és la condició humana.

La guerra canvia la identitat de les persones, a nivell individual i a nivell col·lectiu. Mentre és viscuda, l'espiral de valors negatius associats a la destrucció

que comporta sotmet els individus a processos de liminització que tant poden anul·lar referents positius que tenien en un estadi prebèl·lic, com valors filantròpics propis (malgrat tot) de l'espècie humana. Conduït paroxísticament al límit de la supervivència, l'home pot esdevenir «l'animal més perillós de tots».

Al llarg del segle passat, Europa va sofrir, en territori propi, dues guerres de caràcter global que van deixar l'esborronador balanç de milions de morts com a víctimes immediates. Per als qui els inhumaren, el procés va ser tan esfereïdor que va afectar l'ús del llenguatge. Després de la Segona Guerra Mundial, els ministeris de la Guerra van ser reemplaçats pels ministeris de Defensa, l'única modalitat bèl·lica que semblava assumible per a formes democràtiques de govern. Sortosament, aquestes mateixes formes democràtiques, a la part més occidental d'Europa, en tenir en compte la presència política d'una majoria de votants (entre els quals hi havia mares de família), han semblat un blindatge preventiu contra contingències bèl·liques, si més no, en territori propi.

Un dels pares de la història, Heròdot, escrigué que, quan es viu en pau, els fills enterren els pares i, quan s'està en guerra, els pares enterren els fills. Abans, les guerres les declaraven els vells i hi lluitaven els joves. No hauríem de deixar mai més que el passat sepelís el futur.

